

Plua grava historia okazaĵo en Ĝenevo estis la internacia kongreso de lingvistoj en 1931. Antaŭ ĝi, Jespersen dissendis al la partoprenontoj cirkuleron kun demandoj pri ilia opinio koncerne internacian helplingvon, precipe, ĉu ĝi estu necesa kaj ĉu ĝi estu konstruebla. Inter la respondoj troviĝis ankaŭ kutimaj riproĉoj pri „artefariteco” kaj „malnatureco”, kiujn Jespersen refutis per siaj klarigoj dum la diskutoj. Dum la fina sesio parolis la ĝenerala sekretario de la kongreso, Albert Sèchey, pri rehabilito de artefaritaj lingvoj, al kiuj la sciencistoj povas multon kontribui. Post tiu ĉi kongreso, Jespersen iĝis membro de *Advisory Board of Linguistic Research* („Konsila instanco pri lingvistika esploro”) de IALA, kunlaborante precipe kun William Collinson kaj Edward Sapir (profesoro pri antropologio en la universitato de Yale, kunaŭtoro de „Sapir-Whorf-hipotezo”, ke la naturo de lingvo influas la kutiman pensmanieron de ĝia parolantaro).

En 1936 okazis la internacia kongreso de lingvistoj en Kopenhago. Jespersen en la nomo de IALA organizis antaŭkongreson pri internaciaj lingvoj, kiun partoprenis kelkaj eminentaj lingvistoj: krom William Collinson kaj Albert Debrunner venis i.a. Joseph Vendryès, pariza profesoro pri keltaj lingvoj. Al la diskuto kontribuis ankaŭ juna Ilmari Federn, parolanta en flua kaj bone komprenebla Occidental, kio estis konvinka pruvo pri praktika uzeblo de internacia lingvo. La interparoloj turniĝis ĉirkaŭ amplekseco de internacia lingvo rilate al diversaj fakaj kampoj, nome ke la fiksita lingvobazo devas esti facile pliriĉigebla por diversaj praktikaj bezonoj. Sed, kiel Jespersen konstatis, la ĉeestaj lingvistoj faris, krom entuziasma diskuto, nenion konkretan paŝon sur interlingvistika kampo. Kvankam li oficiale apartenis al IALA ĝis sia morto en 1943, jam en la jarraporto (Annual Report) de IALA estas ĉe lia nomo rimarko „retired” (pensiita), kaj, fakte, post 1938 li ne plu publikigis ajnan verkon koncernantan internaciajn lingvojn.

12.2.3. Novial

Principojn de sia projekto klarigis Jespersen en la libro *An International Language* („Internacia lingvo”), kiu aperis en la jaro 1928 samtempe kun la germanlingva traduko de Siegfried Auerbach (*Eine internationale Sprache*). La enkonduka ĉapitro komenciĝas per vortoj: „Tiu ĉi libro estu defenda skribaĵo por artefarita internacia helplingvo” kaj sekve klarigas, ke la termino *artefarita* signifas konscie kreita (de unuopulo aŭ aro), kontraste al *naturaj* lingvoj kiel angla, franca, germana k.s., uzataj dum jarcentoj, sen ke la uzantoj konsciiĝas pri spontanea lingvoevoluo. La dua vorto, *internacia*, signifas, ke ĝi estu uzata de diversnaciaj homoj, kaj, fine, *helplingvo* volas diri, ke ĝi neniel strebas anstataŭi la naciajn lingvojn. Bezono de tia lingvo ekzistas ĉefe en Eŭropo, kiu estas lingvoriĉa. Eĉ uzado de la tri ĉeflingvoj angla, franca kaj germana en sciencaj konferencoj kaj en faka literaturo ne kontentigas la bezonojn de senpera kaj rapida transdono de informoj. Krome, ne ĉiuj eŭropanoj povas/volas lerni fremdlingvojn aŭ financi tradukojn. Internacia uzo de iu nacia lingvo ne estus demokratia solvo. Estas interese, ke Jespersen, kvankam li finstudis la latinan, ne opiniis ĝin taŭga por internacia kompreniĝo: laŭ li, ĝia ellerno estas pena kaj nur malmultaj homoj kapablas flue paroli ĝin. (Tamen, la latinaj radikoj, kiuj pludivas en eŭropaj lingvoj, devas esti respektataj kaj utiligataj.) La helplingvo, kiun ĉiuj uzus krom sia gepatra lingvo, jam pro historiaj kialoj ne povas esti samriĉa kaj samvalora kun ĉiuj longe uzataj kaj elprovitaj naciaj lingvoj, sed jes ja same efika kiel ajna ellernita